

COGITOSUS.

Canis., Thesaurus monum., tom. I.

NOTITIA, EX BASNAGIO.

Cogitosum hic reponimus, aliorum vestigiis insistentes potius, quam nostræ sententiæ addicti. Quippe multo recentiorem credimus illum scriptorem. Postulat quidem Cogitosus, ut oretur pro se *nepote culpabili*. Sed se *Brigidæ nepotem* non dicit, nec rem ipsi gloriosam siluisset. An ex filia, an ex sorore vel fratre nepos dictus est? Sed nulli memorantur *Brigidæ* vel fratres vel sorores, nec filiam potuit habere quæ virgo permansit. Qua ratione igitur se *nepotem* appellaverit, nobis æque ac *Canisio* incertum. Ait præterea *Cogitosus virtutes Brigidæ non solum audivisse, sed oculis suis vidisse*. Sed hic non agitur de miraculis a *Brigida* dum viveret patris. Viderat *Cogitosus* portenta quædam, in ejus templo operari solita; quod illam jam prius defunctam indicat, probatque non coævum, sed recentiorem fuisse *Cogitosum*, qui *Brigidæ* viventis virtutes a majoribus tantum inaudiverat, non viderat ipse. Describit *Cogitosus* parietes decoratos pictis tabulis, et imaginibus depictis, quæ posteriora redolent sæcula; non enim ineunte sæculo vi pingebantur imagines in templis Hibernorum. Denique contra Grammaticæ leges peccat sæpius ille scriptor, et stylus Barbariem sæculi quo vixit indicat. Vita *Brigidæ* quam descripsit tota miraculis scatet, utpote quæ, secundum ipsum, *potenter omnia quæ desiderabat operaretur*. *Canis* non ausus est, ut quidem asserit, comedere depositum beatæ virginis, sed custos *patiens lardi* divina refrenatus virtute exstitit. Mirare quod illa virgo virum eremiticum convocaverit, ut ecclesiam in episcopali dignitate cum ea gubernaret; et postea *sic unctum caput et beatissima puellarum principalis* felici comitatu, principalem ecclesiam erexit. Stupendum etiam, virginem *saluberrima semina verbi dominici ex more consuetudinis omnibus seminasse*. Hæc enim legibus adversantur. Nata dicitur *Brigida* anno 439. Obiit, secundum *Sigebertum*, anno 518, vel anno 521, secundum *Martinum Polonum*, quem sequitur *Baronius*. Distingui debet ab altera *Brigitta*, quæ sæculo xiv vixit, et cælo ascripta fuit a *Bonifacio* pontifice Romano an. 1391. De illa consuli potest *Casimirus Oudin*, qui eam anno 530 assignat. suppl. de Script. ep. 108.

SANCTÆ BRIGIDÆ VIRGINIS VITA A COGITOSO ADORNATA.

Prologus.

Cogitis me, fratres, ut sanctæ et beatæ memoriæ *Brigidæ* virginis virtutes et opera, more doctorum, memoriæ litterisque tradere aggrediar. Quod opus impositum, et delicatæ materiæ arduum, parvitatibus et ignorantia meæ et linguæ minime convenit. Sed potens est Deus de minimis magna facere, ut de exiguo oleo et farina pugillo domum implevit pauperulæ viduæ (*III Reg. xvii; IV Reg. iv*).

Itaque jussionibus vestris coactus, satis habeo meam non defuisse obedientiam, et ideo pauca de pluribus, a majoribus et peritissimis tradita, sine ulla ambiguitatis caligine, ne inobedientiæ crimen incurram, patefacere censeo. Ex quibus quanta qualisque virgo virtutum bonarum florida, cunctorum oculis innotescat. Non quod memoria, et mediocritas, et rusticus sermo ingenioli mei tanti muneris officium explicare valeret, sed fidei vestræ beatitudo, et orationum vestrarum diuturnitas meretur accipere quod non valet ingenium dictantis.

Hæc ergo egregiis crescens virtutibus, et per famam bonarum rerum ad eam de omnibus provinciis Hiberniæ innumerabiles populi de utroque sexu confluentes, vota sibi voventes, voluntarie suum monasterium, caput pene omnium Hiberniensium Ecclesiarum, et culmen præcellens omnia monasteria Scotorum, cujus

parochia per totam Hibernensem terram diffusa, a mari usque ad mare extensa est, in campestribus campi Liffey, supra fundamentum fidei firmum construxit, et prudenti dispensatione de animabus eorum regulariter in omnibus procurans, et de Ecclesiis multarum provinciarum sibi adhærentibus sollicitans, et secum revolvens, quod sine summo sacerdote, qui ecclesias consecraret, et ecclesiasticos in eis gradus subrogaret, esse non posset; illustrem virum et solitarium, omnibus moribus ornatum, per quem Deus virtutes operatus est plurimas, convocans eum de eremo et de sua vita solitaria, et ibi sibi obviam pergens, ut Ecclesiam in episcopali dignitate cum ea gubernaret, atque ut nihil de ordine sacerdotali in suis deesset Ecclesiis, accessivit.

Et postea sic unctum caput et principale omnium episcoporum et beatissima puellarum principalis, felici comitatu inter se et gubernaculis omnium virtutum suam erexit principalem ecclesiam, et amborum meritis sua cathedra episcopalis et puellaris, ac si vitis frugifera diffusa undique ramis crescentibus, in tota Hibernensi insula inolevit.

Quam semper Archiepiscopus Hibernensium episcoporum et abbatissa, quam omnes abbatissæ Scotorum venerantur, felici successione et ritu perpetuo dominantur. Exinde ergo, ut supra dixi, a fratribus coactus, beatæ hujus virginis Brigidæ virtutes tam eas quas ante principatum, quam alias quas in principatu gessit, multo studio brevitatis, licet præpostero ordine virtutum compendiose explicare conabor.

INCIPIIT VITA SANCTÆ BRIGIDÆ.

Saucta itaque Brigida, quam Deus præcivit, ad suam imaginem et prædestinavit, a christianis nobilioribusque parentibus, de bona ac prudentissima Etech prosapia in Scotia orta, patre Dubtocho ^a, et matre Brocca genita, a sua pueritia bonarum rerum studiis inolevit. Electa enim ex Deo puella moribus sobria, ætatis ac pudicitia plena, in meliora semper crescebat.

Et quis sua opera, quæ etiam in hac ætate gessit, plene potest enarrare? sed hæc pauca de innumerabilibus exempli causa posita demonstrabimus.

Exinde hæc, cum tempus maturum advenit, in opus coaguli, ut de turbato vaccarum lacte butyrum aggregaret, a matre transmissa est; ut sicut aliæ feminae hoc opus exercere solebant, ipsa quoque æquali munere perageret; ut cum cæteris in tempore placido, vaccarum fructum ac pondus, mensuratamque butyri solitum plenissime in usum redderet. Sed hæc moribus pulcherrima et hospitalis virgo, obaudire magis volens Deo quam hominibus, pauperibus et hospitibus lac largitur, et butyrum distribuit. Et cum secundum opportunum advenit tempus, ut omnes redderent fructum vaccarum, ad eam perventum est. Sed cum cooperatrices ejus

^a Surius, qui vitam sanctæ Brigidæ paraphrastice dedit, patrem Duptacum, matrem Brotsech vocat.

CAN.

^b Apud Surium vocatur Machillus sancti Patritii discipulus. Fuerant autem contemporanei Patritio (inquit Sylvester Giraldus Cambrensis in topographia Hiberniæ, distinctione 3, cap. 18; cui capiti hunc titulum præfigit: *Quod tria corpora, Patritii scilicet, Columbae, et Brigidæ, apud Ultoniam in Dunnensi civitate, his nostris diebus inventa, sunt translata*) sanctus Columba, et sancta Brigida, et apud Ultoniam, in eadem civitate, Dunnensi scilicet, quo dominus Comes Joannes primo in Hiberniam venit, quasi in spelunca triplici, Patritio in medio jacente, aliis duobus hinc inde, Joanne vero de Curci tunc ibidem presidente, et hoc procurante tres nobiles thesauri, divina revelatione inventi, sunt translati. Unde versus:

PATROL. LXXII.

monstrabant sua opera completa, quaesitum est a beata supradicta virgine, ut et ipsa similiter assignaret suum opus. Et ipsa matris timore pavida, cum non haberet quod monstraret, quia totum pauperibus erogavit, crastinum non procurans tempus, et inexstinguibili flamma fidei accensa, ac firma, ad Dominum se convertens oravit. Nec mora, Dominus vocem virginis audiens ac preces, largitate divini Numinis, sicut est adjutor in opportunitatibus, adfuit, et pro sua in se virginis confidentia affluenter butyrum constituit. Mirum in modum et illa hora post orationem virgo sanctissima, nihil de suo opere deesse ostendens, sed super omnes cooperatrices abundasse monstravit complisse suum officium. Et cum plenissime inventum in oculis, omnium tanti muneris miraculum innotuit, et laudantes Dominum, qui hoc fecit, tantam fidei virtutem virginali pectore constituisse admirati sunt.

Ac non multo post, cum eam sui parentes, more humano, viro desponsare vellent, illa cœlitus inspirata, se virginem castam exhibere volens Deo, ad episcopum sanctissimum beatæ memoriæ Macca ^b perrexit. Qui cœleste intuens desiderium et pudicitiam, et tantæ castitatis amorem in tali virgine,

In burgo Dono, tumulo tumulantur in uno,
Brigida, Patritius, atque Columba pius.

Hæc Giraldus, qui, ibidem, cap. 17, hæc est: « Obiit autem B. Patritius et in Domino quievit, anno ætatis suæ 120, ab incarnatione Domini 483, ab adventu Hibernensium 1800. » Ubi tamen in margine hæc varia lectio apposita est: « Anno ætatis suæ 125, incarnationis Dominicæ 493, pontificante Felice papa I, imperante Anastasio, principante in Britannia Aurelio Ambrosio, in Hibernia autem Forkero. »

CAN.

Ibidem, cap. 16: Patritius, natione Britannus, vir vita et sanctitate conspicuus, etc., tota jam insula ad fidem Christi conversa, apud Arduacham sibi sedem elegit, quam etiam quasi metropolim constituit, et proprium totius Hiberniæ primariæ locum. Hæc Girald. Ubi in margine hæc est: « Anno quo sanctus

pallium album et vestem candidam super ipsius venerabile caput imposuit. Quæ coram Deo et episcopo ac altori genua humiliter flectens, et suam virginalem [F. virginitatem] coram Domino Omnipotente offerens, fundamentum ligneum, quo altare fulciebatur, tetigit. Quod lignum in commemoratione pristinae virtutis, usque ad præsens tempus viride, ac si non esset excisum, et decorticatum, sed in radicibus fixum viresceret *; et usque hodie languores et morbos de hominibus expellit fidelibus.

Nec prætereundum mihi videtur commemorare de illa virtute, quam hæc famosissima famula dicitur ac divino incessanter famulatu tradita, operata est. Nam cum illa aliquando in caldario lardum adventibus hospitibus coxerat, cani adulanti, ac flagitanti, misericorditer eam tradidit; et cum lardo de caldario tracto, ac postea hospitibus esset divisa, ac si non esset dempta, plenissime reperta est *. Et valde hi qui hoc viderunt, admirantes puellam incomparabilem virtute fidei, merito bonarum virtutum, dignis laudibus divulgaverunt.

Et eadem messorum ac operarios convocat in messem suam; et facta illa messorum conventionione, nebulosa ac pluvialis dies illa accidit conventionionis. Et pluviis largiter ex nubibus effusis, per totam illam in circuitu provinciam, ac rivulis guttarum effluentia per convalles et rimas terrarum currentibus, sola messis sua arida sine pluviarum impedimento et perturbatione persistit; et cum omnes messorum undique ipsius regionis prohibiti pluviali die, sui, sine ulla umbra caliginis pluviae, illa die tota, ab ortu usque ad occasum, messorum, Dei potentia opus exercebant.

Ecce inter cæteras virtutes ipsius hoc dignum admiratione videtur esse, et admirabile. Advenientibus enim episcopis, et cum ea hospitantibus, cum non haberet unde eos cibaret, adjuncta Dei multiplici virtute solito more abundanter, ut sua poscebat necessitas, vaccam unam tribus, contra consuetudinem, in una die vicibus mulsit. Et quod solet de optimis tribus vaccis exprimi, ipsa mirabili eventu de una sua expressit vacca.

Ecce et hanc virtutem beatitudini vestrae intimare censeo, in quam mens pura virginalis, et mans cooperatrix in unum convenire apparent. Nam hæc cum suas ope pastorali pasceret oves in campestri, loco herboso, largitate nimia pluviarum profusa, humidis vestibus domum rediit. Et cum umbra solaris per foramina domum intrinsecus intraret, illam umbram obtusa oculorum acie, arborem fuisse

Augustinus doctor mortuus est, scilicet 418, missus est Patritius in Hiberniam, venit vero eo 432. Sancta Brigida nata 439. Obit Patritius 493, anno ætatis suæ 120. Hæc in quodam vetusto libro Chromellæ inventi. Hæc ibi in margine. CAN.

* Hujus miraculi mentio in Rom. Martyrolog. 1. Febr. N B.

^b Silvester Giraldu in topographia Hiberniæ, distinct. 2, cap. 35, hæc est: « Sunt et hic (intellige apud Kildariam Lageniæ quam gloriosa Brigida reddit

A transversam et fixam putans, ac desuper complutam vestem ponens tanquam in arbore grandi et firma, in ipsa tenui solari umbra vestis pependit. Et cum ipsius domus habitatores vicini hoc ingenti miraculo fuissent percussi, hanc incomparabilem dignis laudibus celebrabant.

Et hoc silentio opus non est prætereundum. Cum enim hæc sancta Brigida in agro juxta gregem ovium pascendum cura pastorali esset sollicita, aliquis nequam adolescens callide subripiens, et ipsius largitatem in pauperibus comprobens, et mutato septem ab ea verveces in una die detulit, et in secreto abscondit. Et cum grex ad vespertinam ad causam esset dirigendus ex more, durabus vel tribus vicibus diligentissime adnumeratus, sine damno mirum in modum totus integro repertus est numero. Et admirantes hi, qui consoci facti erant, virtutem Dei manifeste factam per virginem, septem quos absconderunt verveces ad suum remisit gregem, et ille gregis numerus nec plus nec minus, sed ut ante integer repertus est ^b.

His et aliis innumerabilibus virtutibus famosissima Dei famula in ore omnium non immerito, sed dignis laudibus excelsissima visa est.

Mirabili quoque eventu ab hac venerabili Brigida leprosi cervisiam petentes, cum non haberet illa, videns aquam ad balnea paratam, cum virtute fidei benedicens, in optimam convertit cervisiam, et abundanter sitientibus exhaustit. Ille enim, qui in Cana Galilææ aquam convertit in vinum, per hujus quoque beatissimæ feminae fidem aquam mutavit in cervisiam.

Et secundum quod omnia possibilis sunt credentibus sine ulla possibilitate quotidie innumera miracula operabatur.

Quadam enim die, cum quidam sal petens veniret, sicut cæteri pauperes, et egeni et innumerabiles venire solebant, pro suis necessitatibus, ipsa beatissima Brigida in illa hora sal factum de lapide, quem benedixit, in opus poscentis sufficienter largita est. Et sic ab ea sal portans lætus propriam domum rediit.

Et hoc potentissimum opus divinum ejusdem jungendum esse mihi videtur inter cætera, quo Salvatoris instar imitatrix, divini nominis excelsissimam operata est virtutem.

D Nam secundum exemplum Domini et hæc oculos cæci nati aperuit. Sua enim nomina et opera membris Dominus largitus est suis, quia de se ipso cum loqueretur: *Ego sum lux mundi* (Joan. viii), nihilominus suis dicit apostolis: *Vos estis lux mundi*, illustrem, ut inquit cap. 34) campestria pulcherrima, quæ Brigidæ pascua vocantur; in quæ nullus aratrum ausus est mittere, de quibus pro miraculo ducitur, quod licet provincie totius animalia solo tenui vesperi herbam corroserint, mane facto, non minus herbasitas apparebit. Tanquam de pascuis illis dictum fuerit:

Et quantum longis carpant armenta diebus,
Exigua tantum gelidas ros nocte reponit.

* Phrasis mendosa. Cæterum quam imperfecto stylo tota Vita scripta sit, facite patebit legenti. ERR.

(*Matth. v.*), et eisdem dicens intulit : *Opera quæ ego facio, ipsi facient, et majora horum facient (Joan. xiv).*

Inde quem naturalis partus cæcum protulit natum, fides ejusdem Brigidæ grano operata sinapis, et consimilis eidem, oculos simplices et lucidos ingenti miraculo aperuit. Hæc itaque tantis virtutibus illustris, humilitate cordis et puritate mentis, morum temperantia et spirituali gratia plena, tantam auctoritatem et celebre nomen præ omnibus cœlestibus virginibus habere meruit.

Et quadam die, cum una ex adhærentibus sibi extrinsecus femina, cum filia duodecim annos ætatis, ex naturali procreatione muta, ad eam veniret visitandam, cum digna veneratione et reverentia, ut omnes solebant, se inclinans et humili collo ad ejus pacificum osculum procidens, ipsa omnibus affabilis Brigida, et felix, conditis sale sermonibus divino eam salubriter allocuta est, ac Salvatoris nostri jubentis exemplo parvulos ad se venire, filix manum retinens manu sua, nesciente illa quod esset muta, et voluntatem ipsius interrogans, utrum velato capite permanere virgo an nuptiis tradenda esse vellet, matre ipsius admonente, quod sibi filia nulla daret responsa, respondens matri dixit, se non dimissuram filix manum, ni sibi prius responsum redderet. Et filiam cum secunda vice interrogaret, respondit filia sibi dicens : Non aliud, nisi quod tu volueris, volo agere. Ac sic postea aperto ore sine linguæ impedimento, et soluto ipsius vinculo, loquebatur sana.

Et quibus hoc ejusdem opus nullis multorum auri- C bus inauditum scrupulum non moveret?

Dum enim hæc animo esset intenta cœlestium meditatione, ut semper solebat, suam de terrestribus ad cœlestia elevans conversationem, quamdam non parvam, sed grandem lardi partem cum cane dimisit. Et cum esset inquisita, non alicubi, sed ubi canis in eo loco solebat esse, mense transacto, intacta et integra reperta est. Non enim canis ausus comedere depositum beatæ virginis, sed custos patiens lardi et idoneus contra suum solitum morem divina refrenatus virtute exstitit.

Accrescente quotidie miraculorum numero, quæ vix enumerari possunt, quantum misericordiæ et pietatis, et in pauperes elemosynarum opportune et inopportune postulantium operata est ! Nam cum aliquis indigens cibo pauperum eam rogaret, illa ad eos qui carnes coxerant, ut ab illis aliquid pauperi deferret, festinavit, et illorum unus stolidissimus famulus, qui carnes coxerat, insipienter partem nondum carnis coctam, in albatum ipsius sinuatæ vestis receptaculum transegit, et sic illa, non suffocato inantili, et in suo candido colore manente portans pauperi tribuit. Nec non et hoc de gestis felicibus admirari debet. Confluentibus enim ad eam undique pauperibus et peregrinis, ingenti fama virtutis, et nimix largitatis tracti, accedens ad eam inter eos ingratus quidam leprosus, optimam de armento vaccam cum optimo vitulo omnium vitulorum insimul sibi donari

poscebat. Nec ipsa ejus audiens preces distulit ; sed mox illam quam optimam de omnibus vaccam, et alius vaccæ vitulum elegantem et optimum roganti infirmo voluntarie donavit ; et misericorditer suum cum illo transmittens currum pariter, longum et latissimum campum, ne molestiam in vacca minanda infirmus longo fessus itinere sustentaret, vitulum post tergum ejus in currum poni præcipiebat. Et sic eum vacca lingua lambens, et tanquam proprium diligens, nemine eam cogente, usque ad loca destinata consecuta est.

Charissimi videtis fratres, quod et bruta contra consuetudinem ei famulabantur animalia.

Quodam intervallo temporis alii nequissimi fures, qui nec Dominum nec homines verebantur, de aliqua B provincia ob latrocinium venientes, per amnem grandem facili meatu pedum egredientes, bovem ipsius furati sunt. Sed eos eandem revertentes viam impetus ingentis fluminis, inundatione aquarum subito facta, conturbavit. Non enim flumen instar muri erectum scelestissimam boum fraudem beatæ Brigidæ per se transire permisit ; sed eosdem fures demergens et secum trahens, boves de ipsorum manibus liberati, loris in cornibus pendentibus, ad proprium armentorum ad bubulum reversi sunt. Ecce et hic virtus divina apparet.

Cum quadam die ipsa sanctissima Brigida, cogente aliqua necessitate utilitatis, ut conventionem plebis visitaret, in curru sedens equis binis vehebatur, et cum in suo vehiculo meditatione theoria cœlestem agens in terris vitam, suam, ut, solebat, dominatorem oraret, de alto procidens loco, alter bruto animo equus saliens in curru, et inrefrenatus habenis fortiter se excutiens, et de jugo exterritus per campestria cacurrit ; et sic manus Domini jugum pendens sine præcipitio sustentavit. Et vidente turba, ob testimonium divinæ virtutis secuta, in suo orans vehiculo cum uno equo sub curru posito, ad plebis conventionem, discursu placabili, illæsa pervenit, et sic signis et virtutibus sua confirmans, doctrina, sermonibus salutaribus, et sale divino conditis, plebem exhortata est. Et hoc virtutibus ejus videtur nobis esse deputandam.

Cum aper ferus singularis et silvestris territus et fugitivus esset, ad gregem porcorum Brigidæ felicissimæ concitus cursu præcipiti pervenit. Quem ipsa ventum inter suas cernens benedixit. Deinde impavidus ac familiaris cum ipsius porcorum grege mansit. Ecce, fratres, videtis quod et bruta animalia et bestix sermonibus et voluntati ejus resistere non poterant, sed sibi famulabantur.

Quadam autem die, cum aliquis nulla suffultus scientia, vulpem regis ad palatium ambulantem videret, putans illam, obcæcatis sensibus suis, feram esse bestiam, et quod in aula regis familiaris et mansueta esset, variis artibus edocta agilitate corporis, et subtilitate animi, regi et suis comitibus grande præstans signaculum, ignoraret, vidente multitudine occidit eam. Et statim ab his qui viderunt factum alliga-

tus et diffamatus est, ad regem perductus est. Et cum rex iratus rem discens gestam, nisi sibi vulpis similis in omnibus calliditatibus, quas sua vulpis operabatur, restituta esset, illum iussit occidi, et uxorem et filios et omnia quæ habeat in servitum redigi præcipit.

Cumque rem gestam sancta et venerabilis Brigida didicisset, tanto miseriarum et pietatis affectu permota, currum sibi jungi præcepit, et ex intimo corde dolens pro ipso infelici, qui injuste iudicatus est, precibus ad Dominum fuis, et per planiciem campi equitans, perrexit in viam quæ ad regis palatium ducebat. Nec mora Dominus exaudit ipsam, suas fundentem assiduas preces. Unam de suis vulpibus feris ad eam venire iussit. Quæ cum velocissimo cursu ad eam veniret, et beatissimæ Brigidæ curru appropinquaret, leviter se elevans in curru sedebat, et sub receptaculum Brigidæ vestis se constituens, sobrie in curru cum ea sedebat.

At cum ipsa ad regem veniret, ut ille miser improvidus, qui reatu suæ ignorantie tenebatur, liber et absolutus de vinculo egrederetur cœpit precari. Et cum rex ejus precibus consentire nolisset, obstans se non illum dimissurum, nisi talem vulpem tantæ mansuetudinis et calliditatis qualis vulpes sua fuerat restituta esset, ipsa suam in medium vulpem protulit. Quæ coram rege et omni multitudine, omnes mores, et subtilitatem docibilem variis artibus alterius agens vulpis, in eadem forma prioris palam omnibus lusit. Tunc rex placatus est, hæc videns, et optimates ejus cum ingenti plausu multitudinis admirantis mirabile factum, illum solvi, et liberum abire, qui fuerat ante reus delicti, iussit.

Nec multo post, cum sancta Brigida solutione ipsius et libertate facta, ad suam rediret domum, ipsa vulpes dolosa se inter turbas torquens, et callide movens, fugitiva ad loca deserta et silvestria, et ad suum antrum, multis equitibus et canibus sequentibus se, illudens ac per patentes campos fugiens, incolumis evasit. Et omnes admirantes, quod factum fuerat, privilegio sanctitatis, et prærogativa multarum virtutum semper pollentem majoribus gestis sanctam venerati sunt Brigidam.

Et cum in alia die anates pectore carnali natantes in aqua, et per aera interdum volitantes, beata vidisset Brigida, eas ad se venire iussit. Quæ pennigero volatu, et toto ardore obedientiæ ejus vocibus tanquam humana cura consuetæ, sine ulla formidine multitudo ad eam volitavit. Quas manu tangens, et amplectens, et per aliquantum temporis hoc idem faciens, redire ac volare suis in ærem alis permisit. Collaudans Creatorem omnium rerum, cui omnia subjecta sunt animantia, et cui omnia vivunt, ut quidem ait, officio gerendi.

Et ex his omnibus manifeste colligi potest quod omnis natura bestiarum et pecorum et volucrum subjecta ejus fuit imperio. Et hoc ejus miraculum omnibus sæculis celebrandum auribus fidelium iniquandum est.

Nam cum semina saluberrima verbi Dominici ex more suæ consuetudinis omnibus seminaret, vidit novem viros in quadam forma speciali vanæ et diabolicæ superstitionis plausum habentes, vocis ridiculæ ac insaniam mentis maximam. In quorum viis contritio et infelicitas, et antiquo hosti, qui in illis regnabat votis scelestissimis et juramentis, sitientes effusionem sanguinis, antequam calendæ Julii illius mensis supervenirent, ventari, aliorum jugulationem et homicidia deposuerunt. Quibus reverentissima et affabilis Brigida melliflua verborum copia prædicavit, ut mortiferis erroribus relictis, crimina per cordis compunctionem et veram delerent pœnitentiam. Qui hebetudine mentis suæ, nisi prius vana sua complessent vota, illud resistentes, in viam perrexerunt suam; et pro hac re fuis ad Deum precibus affluenter veneratæ virginis, volentis, Domini exemplo, omnes salvos fieri, et ad agnitionem veritatis.

Et egredientes illi nefarii imaginem instar viri, quem debuissent jugulare, contemplantes, et continuo suis jugulantes lanceis, et gladiis decollantes, quasi post triumphum de suo adversario armis sanguineis reversi multis apparuerunt. Mirum in modum cum neminem occiderent, illis visum est complessæ sua vota; atque cum nemo deera de illa provincia, de quo illi triumpharent, largitas divini muneris per sanctissimam Brigidam facta omnibus innotuit. Et sic illi qui antea erant homicidæ, per pœnitentiam ad Dominum conversi sunt.

Et in hoc opere per sanctam Brigidam cultu inenarrabili sacræ religionis divina manifestata est potentia. Illam enim, Luguidinam nomine, validus vir valde, et virorum fortissimus, duodecim virorum opera per semetipsum tota fortitudine sui corpora, in una, cum vellet, laborans die, et cibaria, quibus sufficienter duodecim viri vesci possent, simul comedens (sicut enim illorum opera solus, sic et cibaria æquali modo unus contra plures comedere poterat), deprecatus est, ut ipsa Dominum oraret Omnipotentem, ut ejus ingluviem, qua superflua devorabat, temperaret; nec antequam virtutem sui corporis pro hac amisisset causa. Et sic illa Brigida illum benedicens, et pro illo Dominum orans; ipse postea victus unius viri satis contentus, ac, ut antea solebat, laborans, sicut duodecim operarii operabatur, in eadem antiqua permansit virtute.

Item arbor quædam grandis et maxima, ad aliquem paranda usum, cum his qui artificia exercere solebant in ligna lignorum securibus excisa est. Ad quam conventio virorum fortium propter ejus molestiam et ingentem molem, loca difficillima in quibus ramorum cum fragore suorum, ut deponerent, attraherent cum multis bubus, et artificum machinis ad locum destinatum, ut necessitas rei poscebat, congregata est. Et cum nec multitudo virorum, vires boum, et variaz artificum artes, movere vel trahere ullo modo possent eam arborem, recedentibus cunctis ab ea, per fortissimam fidem beatæ Brigidæ græno sinapis similem, per quam fidem, ut Magister cœlestis organo

evangelicæ vocis docet, montes moventur, sic possibilia sunt omnibus credentibus (*Matth. xvii*), eam gravissimam arborem evangelicæ virtutis, per divina mysteria, nullo mortalium auxilio levantes sine ulla difficultate ad locum, quem voluit sancta Brigida, detulerunt, ac per omnes provincias tanta divinæ virtutis excellentia divulgata est.

Et nostro occurrit animo, non excludere et hanc virtutem silentio nostro.

Quidam enim vir sæcularis, et gente nobilis, et dolosus moribus exardescens in cujusdam femine concupiscentiam, et quo modo ejus concubitu frui posset callide cogitans, ac sentem argenteam pretiosam in depositum sibi commendans, quam dolose retraxit illa ignorante, et jecit in mare, et cum ipsa non posset reddere, sibi esset ancilla, et ejus postea uteretur, ut vellet, amplexibus, machinatus est hoc perficere malum, nulla alia re ac redemptione placatus fieri posse dicens, nisi aut propria sibi sente argentea reddita, aut ipsa femina in servitutem sibi redacta pro causa culpabili fragilis concupiscentiæ uteretur. Et hæc timens pudica femina quasi ad civitatem refugii tutissimam, ad sanctam Brigidam confugit. Quæ cum talem comperisset causam, vel quid pro hac re ageret cogitaret, cum nec dum verba compleret, supervenit ad se quidam cum piscibus de flumine tractis. Cumque illorum viscera excisa et aperta essent, sentis illa argentea, quæ ille crudelis jecit in mare, in medio unius piscis reperta est. Et sic postea secuta mente eandem sentem secum portans; et ad conventum multitudinis pro hac culpa cum tyranno infami progrediens, et monstrans sibi eandem sentem, multis testantibus, qui eam agnoscere poterant, non aliam esse, sed ipsam de qua talis sermo ferebatur, adhærentem sibi feminam pudicam de manibus tyranni crudelissimi liberavit. Ille vero postea confitens suam culpam, sanctæ Brigidæ humiliter sua subdidit colla. Tunc illa ab omnibus gloriosa peracto hoc ingenti miraculo gratias agens Deo, et omnia in ejus gloriam faciens, domum rediit propriam.

Et his miraculis gloriosum ejus cum aliqua fidei femina hospitium jungi debet. Quo prosperum iter faciens sancta Brigida in Dei voluntate in amplissimo campo Breg, cum declinaret ad vesperum dies, ad habitaculum ejus veniens cum ea pernoctavit. Quæ obvis manibus et gratulanter suscipiens, gratias Omnipotenti agens de felici adventu reverentissimæ Brigidæ virginis Christi.

Cumque non haberet, propter suam inopiam, unde tales nutrirer, et cibum unde tales hospites cibaret, incidens ligna telaria, in quibus textura telarum operabatur in pastu ignis, vitulum suum, quem occidit, super struem lignorum ipsorum ponens, igni assavit cum bona voluntate. Et cœna facta, et nocte assuetis transacta vigiliis, expurgiscento post illam de mane noctem, ut nullum de receptione et refectione sanctæ Brigidæ ullius rei sustineret damnum ipsa hospitalis, quæ vitulum amiserat suæ vaccæ, alterum in

A eadem forma vitulum cum sua invenit vacca, quem ut priorem ipsa dilexerat. Et telaria ligna similiter sibi præ cæteris reparata, in tali forma et quantitate in qua priora fuerant, contemplata est.

Et sic sancta Brigida felici progressu, et mirabili facta virtute, et habitatoribus valedicens, pontifice in suam viam perrexit.

Et ecce in tanta miraculorum magnitudine hoc ejusdem opus præclarum admirari solet. Tribus eni leprosis postulantiibus munus aliquodeunque ab ea accipere, vas largita est argenteum. Et ne illis esset causa discordiæ et contentionis, si illi inter se dividerent, cuidam in ponderibus auri et argenti comperto dixit ut inter illos hoc ponderaret tribus æqualibus partibus. Cumque excusare se cœpisset dicens, ponderare se æqualiter non posse, ipsa felicissima Brigida, apprehenso vase argenteo, allidit contra lapidem, et confregit in tres, ut voluit, æquales partes. Mirum in modum, cum postea istæ tres partes in pondere essent emensæ, nulla pars alia minor vel alia quæ aliam superaret, licet uno obolo, de his inventa est tribus partibus. Et sic ipsi pauperes sine ulla injuriæ et invidiæ causa læti recesserunt cum suis donis.

Secundum enim beatissimi Job exemplum nunquam inopes a se recedere sinu vacuo passa est. Nam vestimenta transmarina et peregrina episcopi Conleath decorati luminis, quibus in solemnitatibus Domini et vigiliis apostolorum sacra in altaribus offerens mysteria utebatur, pauperibus largita est. Et cum tempus solemnitatis advenit, secundum consuetudinem, ut ipse summus populorum pontifex suis indutus esset mutatoriis vestibus, sancta Brigida, quæ priora vestimenta illius episcopi Christo in forma pauperum posito donabat, alia similia per omnia vestimenta prioribus tam texturis, quam coloribus, quæ in illa hora a Christo, quem per pauperem induebat, perlata in curru duarum acceperat rotarum, tradidit pro aliis. Voluntarie enim alia pauperibus vestimenta obtulit, et hæc pro eis opportune recepit. Nam cum ipsa esset vivum et felicissimum summi capitis membrum, potenter omnia, quæ desiderabat, operabatur.

Item et hoc sancta fulsit Brigida miraculo. Quia cum regis illius patriæ in qua ipsa fuit per plebes et provincias quæ sub ejus erant ditione præceptum invalesceret, ut de omnibus ejus regionibus et provinciis convenirent populi omnes, atque ædificarent viam latam, et firmam ramis arborum, petris in fundamento positis, et munitioibus quibusdam firmissimis in gronna profunda et bene intransmeabili, et in locis humentibus, atque in paludibus, in quibus grandis currebat fluvius, quæ constructa quadrigas, et equites, et currus, et plaustorum rotas, et impetuum populorum atque incursum undique hostium sustentare posset.

Convenientibus autem undique populis per cognationes et familias diviserunt viam illam, quam ædificare debuerant, in partes proprias, ut unaquæque cognatio et familia suam sibi creditam construxisset

partem. Et cum illa pars fluminis difficillima, et laboriosa in sorte alicujus ex ipse nationibus evenisset, ipsa natio durissimum devotans laborem, per suam fortitudinem sanctæ Brigidæ infirmiorum coegit nationem, ut hanc operaretur difficilem partem in structura viam; ut suam quam faciliorum habebat partem eligens, ipsa crudelis natio edificaret sine ulla fluminis perturbatione.

Atque cum ad sanctam Brigidam sui secundum carnem cognati fuissent religiose prestrati, ipsa illis probabiliter dixisse fertur: Abite, voluntatis Dei est et potestatis ut ille fluvius transeat de loco in quo est, et ubi vos dura opprimunt opera, in illam quam ipsi elegerunt partem. Et cum de mane ipsius diei omnes surrexissent ad opera populi, fluvius ille, quem querebantur, vias est reliquisse suum locum antiquum et convallem, inter ambas currere solebat ripas, et transmutasse de parte, ubi sanctæ Brigidæ natio compulsa operabatur, in illorum fortium et superhorum partem, qui alios pauciores et infirmiores se injusto operari compellebant; et in testimonium virtutis vestigia fluminis, et vallis vacua, ubi inundans et emanans antiqua curvebat fluvius tempore, ipso ad alterum flumine recedente locum; ipse locus siccitas sine ullis apparet fluitantibus aquis.

Non solum autem in sua vita carnali, antequam sarcinam deponeret carnis^a, virtutes operata est plurimas, sed largitas divini muneris in suo monasterio ubi ejus venerabile requiescit corpus, semper operari virtutes non cessat, quas nos virtutes non solum audivimus, sed etiam oculis nostris vidimus.

Nam præpositus maximi et clarissimi monasterii sanctæ Brigidæ, de quo in ejus opusculi principio brevem fecimus mentionem, operarios et lapidum cæsores quære lapidem et iucidere molarem, per loca quæcumque ibi possent invenire, transmisit. Et illi sine ulla providentia viarum arduam ascendentes viam, ad cacumen petrosi montis perrexerunt, et elegerunt lapidem grandem in ipso montis altissimi cacumine. Et cædentes eum de omni parte in rotundum, et perforatum molarem [*Leg.* molarem] lapidem formaverunt. Cum vero præpositus de monasterio iavitatus ab eis venisset cum bubus ad illum montem, in quo lapis formatus fuit molaris, atque cum boves secum propter arduam montis ascensionem trahere et cogere non posset, durissimum iter cum paucis illum sequentibus vix ascendere potuit.

Ille vero cum omnibus suis operariis, dum cogitaret quomodo illum molarem deportaret lapidem de jugo altissimi montis, cum boves in illo prærupto montis sub oneribus et jugum esse nullo modo potuerint. Tunc facta desperatione, aliis ex eis descendentes, illum deserere lapidem, et eos in vanum laborasse, qui illum formaverunt, ille præpositus prudenti dispensatione, et consilio suis operariis fide-

^a Marianus Scotus ait, obiisse sub Justino Seniore imperatore anno 521, quem potius sequor cum Baronio tom VII, an. 521, num. 41, quam Sigebertum. NB. CAN.

^b Concitatu Hanckina N. m. Sed ea vox papam

A ter dixit: Nequaquam hoc ita fiet; sed hunc levate visiliter molarem, et submissis in precipitium de altissimo isto montis cacumine, in nomine et virtute reverentissimæ sanctæ Brigidæ. Quia nos nullis artificis et viribus per ista loca potera hunc molarem lapidem possumus portare, nisi Brigida, cui nihil impossibile est, secundum illud quod omnia possibilia sunt credenti, illum portaverit ad locum, ex quo vires boum trahere ipsum possint. Et sic fide firma precipitans illum in vallem, et paulatim de monte accedens, aliquando petras devotans, aliquando saper eas saliens, et in locis currens humidis in radice montis positus, in quibus nec homines nec boves stare poterant, pro illorum funditate, mirabili comitatu^b usque ad loca plana sine ulla fractione, ubi illorum erant boves, cum eis progressus est. Et exinde cum bubus, usque ad molendinum vectus est, artificiosum eum altero junctus est lapide.

Et ut plus isto molaris lapis, qui in nomine beate directus est Brigidæ, omnibus adhuc ignoscere, addit et hoc inauditum antea et præclarum miraculum. Nam cum quidam paganus ad molendinum vitæ sue habitaculo dolere per alium simplicem virum, ignorante molendinario, qui opus molituræ exercebat, suum granum ad hoc transmisit molendinum. Et cum inter hos molares transjectum et factum fuisset lapides, illum supradictum lapidem molarem nullas impetus fortis fluminis et nulla aquarum violentia, nulla artificum conamina movere potuerunt. Et dum illi qui hoc viderunt de hac re cogitarent, nimio

C percussi stupore, granum illud magi esse cognoscetes, nullo modo dubitabant, quod ille molaris lapis in quo sancta Brigida virtutem operata est divinam, granum gentilis hominis in farinam comprimere respicisset. Et statim tollentes foras granum ipsius pagani, et suum granum monasteriale subter molarem illum lapidem ponentes, cursus solitus, et quotidianus sine ullis impedimentis reparatus est molaris.

Et post intervallum temporis accidit ut molendinum ipsum igne combureretur. Nec et hoc parvum fuit miraculum, cum ignis totam domum combureret, et alterum lapidem, qui junctus supra dicto lapidi fuit, hunc tantum specialem sanctæ Brigidæ lapidem nullo modo tangere est ausus et comburere. Sine ulla molestia ignis in magna molendini incendio D permansit incoluntis.

Postea hoc viso miraculo ad monasterium perlatus est, et juxta portam interioria castelli, quo ecclesia ambitur, ubi multi conveniunt ob venerationem sanctæ Brigidæ in ipsa porta honorifice positus est, et de fidelibus hunc lapidem tangentibus morbum expellit.

Nec et de miraculo in reparatione ecclesiæ tacendum est, in qua gloriosa amborum, hoc est episcopi Conleath^e et hujus virginis sanctæ Brigidæ usitata nec mirabilis ei convenit, ideo nihil debet immutari. BASN.

^e Jam antea citavi ex Giraldo hoc verbum:

In Burgo Duno tumulo tumulantur in uno, Brigida, Petricus, atque Columba plus.

corpora a dextris et a sinistris altaris decorati, in A monumentis posita ornatis, vario cultu auri et argenti et gemmarum, et pretiosi lapidis, atque coronis aureis et argenteis desuper pendentibus requiescunt.

Ecclesia namque crescente numero fidelium et utroque sexu, solo spatiosa, et in altum minaci proceritate porrecta, ac decorata pictis tabulatis, tria intrinsecus habens oratoria, ampla et divisa parietibus tabulatis, sub uno culmine majoris domus, in quo unus paries decoratus, et imaginibus depictus, ac linteaminibus tectus, per latitudinem in orientali ecclesiae parte, a pariete ad alterum parietem ecclesiae se tetendit; qui in suis extremitatibus duo habet in sua ostia; et per unum ostium in externa parte positum intratur ad sanctuarium ad altare summus pontifex cum sua regulari scola et his sacris sunt deputati ministeriis, sacra ad dominica et immolare sacrificia. Et per alterum ostium in sinistra parte parietis supra dicti et transversi positum, abbatissa cum suis puellis et viduis fidelibus tantum Ierat [Leg. intrat], ut convivio corporis et sanguinis fruantur Jesu Christi. Atque alius paries pavimentum domus in duas æquales dividens partes, a parte orientali usque ad transversum in latitudine parietem extensus est. Et hæc tenet Ecclesia in se multas fenestras, et unam in latere dextro ornatam portam, per quam sacerdotes et populus fidelis masculini generis sexus intrat Ecclesiam; et alteram portam in sinistro latere, per quam virgines et fidelium feminarum congregatio intrare solet. Et sic in una basilica maxima, populus grandis in ordine, et gradibus, et sexu, et locis diversis interjectis et inter se partibus^a, diverso ordine et uno animo Dominum omnipotentem orat.

Et cum ostium antiquum portæ sinistralis, per quod solebat sancta Brigida Ecclesiam intrare, ab artificibus in suis esset cardinibus situm, totam concludere portam instauratam et novatam novam non potuit. Quarta enim portæ pars aperta sine conclusionem et patefacta apparebat. Et si addita et juncta ad altitudinem ostii quarta pars fuisset, tunc totam concludere portam posset altam et instauratam. Et cum artifices alterum majus novum facere ostium deliberarent, quod totam concludere portam, aut tabulam facere junctam in vetus ostium, ut postea D sufficere posset, prædictus doctor et omnium prævius

^a Forte, parietibus. De hoc antiquo more, quo feminae a viris separatæ orabant in templis, Clement. const. lib. II cap. 61; Greg. Naz., in Som. de Ana-

artifex Hibernensium prudenti iocucus est consilio: In hac superventura nocte orare Dominum juxta sanctam Brigidam fideliter debemus, ut ipsa nobis de mane, quid in opere hoc acturi sumus, provideat. Et sic orans juxta monumentum sanctæ Brigidæ totam noctem transegit.

Et mane surgens, oratione præmissa, ostium antiquum trudens ac ponens in suo cardine, januam conclusit totam: nec aliquid defuit de ipsius plenitudine, nec ulla in ejus magnitudine superflua pars reperta est. Et sic sancta Brigida illud ostium extendit in altitudinem, ut tota porta illa ab eo sit conclusa, nec in ea ullus locus patefactus videatur, nisi cum ostium retruditur, ut ecclesia intretur. Et hoc virtutis dominicæ oculis omnium videntium miraculum, illam januam et valvam manifeste patet.

Et quis sermone explicare potest, maximum decorem hujus ecclesiae, et innumera illius civitatis qui dicens miracula? si fas est dici civitas, de qua vita in se multorum nomen accepit. Maxima hæc civitas et metropolitana est, in cujus suburbanis, quæ sancta certo limite designavit Brigida, nullus carnalis adversarius, nec cursus timetur hostium. Sed civitas est refugii tutissima de foris suburbanis in tota Scotorum terra, cum suis omnibus fugitivis in qua servantur thesauri regum, et decorati culminis excellentissima esse videntur.

Et quis enumerare potest diversas turbas et innumerabiles populos de omnibus provinciis confluentes: alii ob epularum abundantiam, alii languidi propter sanitates, alii ad spectaculum turbarum; alii cum magnis donis venientes ad solemnitatem nativitatis sanctæ Brigidæ, quæ in die Calendarum Februarii mensis dormiens secure sarcinam dejecit carnis, et Agnum Dei in cœlestibus mansionibus secuta est?

Veniam peto a fratribus et lectoribus hæc legentibus, qui causa obedientiæ coactus, nulla prærogativa scientiæ sufflatus, pelagus immensum virtutum sanctæ Brigidæ et viris fortissimis formidandum, his paucis rustico sermone dictis virtutibus de maximis et innumerabilibus currerim.

Orate pro me Cogitoso nepote culpabili, et ut oratione vestra pio Domino me commendetis exoro, et Deus vobis pacem evangelicam sectantes exaudiat.

Explicit Vita sanctæ Brigidæ virginis.

stasia; Ambros., ad virg. laps.; Baron., in Apparatu Eccles., ad num. 53. CAN